

В. О. Сич
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії та теорії держави і права
Чорноморського державного університету
імені Петра Могили (м. Миколаїв)

УДК 342.97

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК З ГРОМАДСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

У статті висвітлені особливості взаємодії юридичних клінік та громадських організацій при правовому захисті суспільства. В статті визначені та розкриті три базових форми співпраці, що найчастіше зустрічаються при співпраці цих організацій. Запропоновані шляхи рішення проблем співпраці різних громадських організацій при здійсненні правового захисту суспільства.

В статье освещены особенности сотрудничества юридических клиник и общественных организаций при правовой защите общества. В статье определены и раскрыты три базовых формы сотрудничества, которые чаще всего встречаются при совместной работе этих организаций. Предложены пути решения проблем сотрудничества различных общественных организаций при правовой защите общества.

In this article an author lights up the features of collaboration of legal clinics and law-enforcement organizations at legal defense of society. In the article certain and exposed three base forms of collaboration, which more frequent than all meet during joint work of these organizations. An author offers the ways of decision of problems of collaboration of different public organizations at legal defense of society.

Успіх співпраці юридичних клінік та правозахисних організацій з іншими громадськими організаціями залежить від ефективності діяльності заінтересованих організацій, інституцій та груп.

Діяльність юридичних клінік на сьогодні становить об'єкт інтересу як науковців, так і практиків [1–8]. У цій же статті виникла необхідність у з'ясуванні форм взаємодії юридичних клінік із іншими об'єднаннями громадян, в тому числі правозахисними організаціями.

Першим бар'єром при налагодженні правозахисною організацією, юридичною клінікою співпраці з іншими інституціями є побоювання певних маніпуляцій. Це стосується, зокрема, співпраці з політиками та політичними партіями, які під вивіскою громадських приймалень, неурядових організацій будують свої майбутні електорати. Це тягне за собою другий бар'єр, а саме: побоювання неурядовою організацією втратити щойно здобуту автономію.

Суттєвим бар'єром для налагодження співпраці є відсутність усвідомлення проблем, які є спільними для юридичних клінік та правозахисних організацій місцевої адміністрації та бізнесу. Хоча всі вони працюють у тому самому суспільстві і відповідно їх турбують подібні проблеми.

На сьогоднішній день більшість громадських організацій, юридичних клінік, правозахисних організацій, нездатні вирішувати проблеми, виходячи із загальносуспільних умов. При вирішенні важливих питань професійного, профільного характеру діяльності, не звертаючи увагу на інші особливості, вони не можуть продіагностувати всіх пов'язаних з цією проблемою інституцій.

Важливим чинником, що гальмує розвиток співпраці є конкуренція в середовищі юридичних клінік та правозахисних організацій при однаково слабкій підготовці штату у сфері управління в тій, чи іншій галузі.

© Сич В.О., 2010.

Проблемою є також той факт, що питання обміну інформацією не є достатньо чітко визначеним. Не існує достатньої кількості організацій, які працюють у сфері підтримки неурядових організацій і можуть надати консультацію або представити потрібну інформацію. Відсутні публікації, присвячені проблематиці юридичних клінік третього сектору і немає належно пропagoваної інформації про них.

Останньою перешкодою при налагодженні співпраці видається проста відсутність навичок розбудови партнерства. Немає поділу на проблематику, пов'язану з розбудовою співпраці між секторами, і проблематику розбудови партнерських стосунків у середовищі правозахисних організацій, юридичних клінік в Україні.

Неурядові організації шляхом кращої ідентифікації середовища і спрощення каналів комунікації повинні забезпечити ефективніше визначення потреб, які повинні допомогти створювати дієву громадянську позицію у ситуації, коли більшість населення повністю складається на юридичні клініки та правозахисні організації завдяки ціні їх послуг, що ними надаються. Вони повинні стати конкурентами для державного сектору, а в деяких сферах — навіть і єдиним джерелом надання цих послуг.

Юридичні клініки пов'язані з місцевими громадами. Їх присутність у суспільній політиці, насамперед у місцевій, є надзвичайно важливою. Тут вони повинні шукати союзників для виконання своїх завдань.

Однією з найважливіших дійових осіб на цій сцені є неурядові організації — юридичні клініки та правозахисні організації. Вони активізують та інтегрують суспільство. Вони є стимулятором для місцевого самоврядування в питанні вирішення місцевих проблем. Окрім того, вони є одним із найпростіших каналів ідентифікації суспільних потреб. Організації добре володіють ситуацією у своєму середовищі, знають найважливіші проблеми колективу, для якого працюють і, найголовніше — бачать шляхи їх вирішення.

Співпраця юридичних клінік та інших неурядових організацій, органів місцевого самоврядування, урядових та приватних інституцій відіграє особливу роль на місцевому рівні. Дуже часто правильна ідентифікація і взаємодія представників різних секторів сприяє вирішенню проблем на місцевому рівні. Тому в усьому світі така важлива роль відводиться функціонуванню місцевої громади і взаємодії всіх її елементів.

Всебічне діагностування проблеми збільшує шанси зрозуміти причини її виникнення. Чим більше суб'єктів бере участь у визначенні проблеми, тим повнішим воно буде, тим більше можливостей її вирішення буде представлено.

Позитивним аспектом цього є більш повна ідентифікація потреб певного середовища. Складні проблеми можуть бути успішно ідентифіковані тільки групою правозахисних організацій, юридичних клінік та інституцій. Завдяки співпраці існує можливість публічної ідентифікації власних потреб юридичних клінік, правозахисних організацій, інституцій та осіб, які співпрацюють між собою заради впровадженням якоїсь певної зміни.

Постійне розширення кола інституцій, організацій та осіб, задіяних у вирішенні даної проблеми плідно впливає на її вирішення.

Завдяки співпраці створюється позитивний образ організації. Це дуже важливо для сфери бізнесу, але не може використовуватися лише в цьому секторі. Створення належного образу групи сприяє її позитивному іміджу і приєднанню нових юридичних клінік.

Спільна діяльність веде до зменшення інвестованих засобів. Зі співпрацею пов'язане відчуття сили, завдяки якій можна вплинути на владу (особливо місцеву). Через створення коаліції правозахисних організацій, асоціації юридичних клінік України, сила однієї організації переноситься на весь неурядовий сектор і зміцнює його позиції на сцені суспільної політики країни. Це приведе до того, що його братимуть до і при розробці планів суспільного розвитку. Також існує можливість безпосереднього залучення неурядових організацій до процесу управління на даній території і тим самим — можливість бути учасником у створенні програм розвитку суспільства.

Доступ до нових джерел фінансування — це також перевага, особливо для неурядових організацій, яка виникає в результаті співпраці. Кооперація та співпраця є пріоритетом для багатьох спонсорів, а інколи навіть вимогою; спільна праця робить досягнення більш вагомими і вимагає менше засобів, у чому і полягають її переваги для спонсорів. Співпраця не веде до дублювання послуг, які надаються юридичними клініками та правозахисними організаціями, а до більш широкій доступності до них громадян. Партнерство поліпшує не тільки якість послуг, але й підвищує ефективність діяльності цих організацій.

Контакти між юридичними клініками та правозахисними організаціями, державними інституціями забезпечують кращий доступ до інформації, дозволяють

уникнути помилок завдяки досвіду інших. Також запобігають дублюванню вже реалізованих, подібних акцій і дозволяють долати власні труднощі за допомогою вже перевірених методів.

Співпрацею є не просто нагромадження організацій, інституцій та осіб, а певна структура або система, в якій окремі елементи з'єднані між собою чітко окресленими зв'язками, причому зміна бодай одного елементу спричиняє зміну цілої системи. Вона повинна бути сконструйована дуже продумано.

Структура спрямована на внутрішню розбудову, тобто організації та зв'язки між ними. Структура не змінює своїх складових частин. Вона існує сама для себе і перед нею не стоїть ціль якось вплинути на оточення. Зовнішні чинники можуть змінити структуру, але це не спричиняє зміни у її діяльності. Прикладом структури можуть слугувати спеціальні юридичні клініки.

Система робить більший акцент на зміну зовнішніх чинників. Вона передбачає вплив на оточення, взаємозалежності середовища та співпраці. Важливо розбудувати і підтримувати контакти з різними групами, до того часу, поки їхня допомога буде необхідною.

Ефективна співпраця вимагає різноманітних партнерів. Але потрібно пам'ятати про те, що велика кількість партнерів загрожує тим, що група надто довго буде змушена обговорювати свою позицію в конкретних ситуаціях і нею важче буде керувати. Не потрібно заохочувати до співпраці групи з дуже різними інтересами, а також групи які практично не займаються цією діяльністю

Деякі з окремих організацій можуть перебувати в конфлікті між собою і потрібно зуміти об'єднати їхні зусилля для спільної діяльності. Інтереси окремих груп та інституцій можуть бути суперечливими і необхідно докласти багато праці, щоб вони змогли шляхом переговорів визначити спільні пріоритети. Саме визначення проблеми також може потребувати проведення переговорів: організації мають різні погляди на одну і ту ж саму проблему або надають проблемам різної ваги. Переговори повинні бути присвячені пошуку спільних пріоритетів.

Сильні, впливові юридичні клініки, правозахисні організації вносять у партнерство більші цінності, порівняно з іншими. Це не означає, що менші — менш важливі. Всі вони можуть бути впливовою силою, якщо мають доступ до різних засобів.

Соціологи розрізняють різні форми співпраці, виділяючи серед них три базові:

- мережа;
- тісна співпраця;
- проміжна стадія (це перехідна форма, яка поєднує в собі елементи форми 1 і

2).

Маневруючи зазначеними вище елементами, можна створити форму, придатну як для партнерів, так і для реалізації даної мети. Форма тісної співпраці не завжди є необхідною. Можна дозволити собі використати тезу, що в сучасній суспільній ситуації в Україні вона не є найкращим варіантом. Спонування неурядових організацій в теперішній ситуації до об'єднання в нові, формалізовані структури породжує загрозу відриву організації від місцевих проблем, що є однією з їхніх сильних рис.

Залишається відкритим головне питання щодо співпраці юридичних клінік та правозахисних організацій. Альтернатива має бути замінена на дефініцію — необхідність і можливість. З огляду на більшу кількість організацій при наданні послуг, вони повинні співпрацювати між собою. Це необхідно для підвищення якості послуг шляхом обміну досвідом та інформацією, а тим самим — для розвитку професіоналізації послуг і підвищення рівня організації.

Співпраця з усіма інституціями, що займаються суспільною проблематикою стає необхідною для юридичних клінік та правозахисних організацій. Намагання самостійно вирішити проблеми не є найефективнішим, а при перенесенні державною адміністрацією відповідальності за реалізацію даних послуг на неурядовий сектор — недостатність варіантів вирішення проблеми, яка буде трактуватись неефективністю сектору і це стане загрозою дієвого й ефективного функціонування.

Необхідність є особливим становищем юридичних клінік та інших профільних організацій в суспільстві. Для утримання певних позицій та активізації суспільних сил при співпраці є для них необхідністю. Юридичні клініки та правозахисні організації не повинні чекати моменту, коли єдиною можливістю вирішення проблеми буде співпраця з іншими організаціями, оскільки їм необхідно заздалегідь з метою всебічного охоплення проблем і збільшення накопичення пропозицій, знаходити партнерів для співпраці.

Список використаних джерел

1. *Гаращук, М.* Юридична клініка — місце, де вчать лікувати суспільство [Текст] / М. Гаращук /

- / Юридична газета. — 2007. — № 7.
2. Держава чекає від освітян підготовки висококваліфікованих юристів [Електронний ресурс] Сайт Міністерства юстиції України — Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/0/news/7876>.
 3. Дулеба, М. В. Діяльність юридичних клінік в Україні : шляхи розвитку та вдосконалення [Текст] / М. В. Дулеба. — К. : Атіка, 2004. — 160 с.
 4. Журавський, В. Юридична освіта в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення / В. Журавський, О. Копиленко // Право України. — 2004. — № 11. — С. 3–6.
 5. Котуха, О. С. Деякі аспекти врегулювання відносин між “юридичною клінікою” та клієнтом [Текст] / О. С. Котуха, Р. Є. Гентош // Вісник Асоціації юридичних клінік України. — 2005. — № 1. — С. 9–11.
 6. Лефтерова Є. Використання інтерактивних методів під час навчання фахівців юристів у системі вищої школи [Електронний ресурс] / Єлизавета Лефтерова ; Всеукраїнська експертна мережа — Режим доступу : <http://experts.in.ua/baza/analytic/detail.php?ID=13953>.
 7. Максимова С. Модель професійного юриста як приклад для працівників ЮК : критерії та підходи / Світлана Максимова, Ернест Грамацький [Електронний ресурс] Асоціація юридичних клінік України. — Режим доступу : <http://www.legiteam.ws/ua/prog.php>.
 8. Организация и управление в юридической клинике : Опыт практической деятельности в современной России [Текст] : [учебн. пособ.]. — М. : Дело, 2003. — 304 с.

*Рекомендовано до друку кафедрою історії та теорії держави і права
Чорноморського державного університету імені Петра Могили
(протокол № 4 від 26 листопада 2009 року)*

Надійшла до редакції 03.12.2009

